

EESTI KEELE AINEKAVA

Õppeaine kirjeldus, sh ainespetsiifikast lähtuvad erisused

Eesti keele õpetus seab sihiks, et õpilane väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit. Kooli lõpuks väljendub õpilane eesmärgipäraselt, selgelt, asjakohaselt ja keeleliselt korrektselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning oskab tekste vastu võtta vilunult, eesmärgistatult ja kriitiliselt ning kasutada seejuures eri keskkondi ja allikaid.

Tekstiloomes püüeldakse selle poole, et õpilane tunneks eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära ja funktsiooni ning väljendaks end sobiva ja rikkaliku sõnavara abil, tulles toime mitmesuguste suhtlustoimingutega igapäevaelus, tööl või õpinguid jätkates.

Õpilastes kujundatakse teadmisi ja oskusi, mis hõlmavad keelt, selle variante, eri tüüpi ja liiki tekste ning mis lubavad toime tulla suulise ja kirjaliku suhtlusega, tekstide vastuvõtu ja loomisega. Keeleõpetuse kõrgeim siht on aidata õpilasel kujuneda iseseisvaks teksti vastuvõtjaks ja loojaks, kes on omandanud tänapäeva eesti kirjakeele.

Eesti keele õpetuse eesmärk on, et õpilane:

- omandab põhiteadmised eesti keelest ja eesti keele õigekirjaoskuse, tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasiõppimisel;
- mõistab keele tähtsust eneseväljendus- ja suhtlusvahendina, arendab keeleoskust, arvestades kultuuris välja kujunenud keelekasutustavasid;
- kujuneb täisväärtuslikuks ühiskonnaliikmeks, kes suudab ennast erinevates suhtlusolukordades selgelt ja ladusalt väljendada;
- mõistab erinevaid tekste, on võimeline argumenteerima ja mõtestatud teksti looma;
- õpib asjakohaselt kasutama erinevaid suhtluskanaleid, arendab oskust leida, kriitiliselt hinnata ning sihipäraselt kasutada meedias pakutavat teavet;
- loeb ja kuulab mõtestatult eri tüüpi tekste ning koostab neid suuliselt ja kirjalikult;
- õpib tundma eri tekstiliike ning märkama nende kasutusvõimalusi ja seoseid isikliku ja tööeluga;
- arendab kriitilist mõtlemist, oskust arvamusi põhjendada ning suuliste ja kirjalike tekstide alusel iseseisvalt järeldusi teha;
- kasutab oma kirjakeeleoskuse täiendamiseks sõna- ja käsiraamatuid ning internetiallikaid;
- tajub keeleoskust õpioskuste alusena ja identiteedi olulise osana ning kujuneb teadlikuks keelekasutajaks;
- väärtustab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit, suhtub lugupidamisega teiste rahvaste keelde ja kultuuri, suhtub tolerantset eesti keele võõrkeelena kasutamisse ja toetab teise emakeelega kaaslase eesti keele omandamist.

1.–4. klassis on eesti keel kirjandusega lõimitud õppeaine, milles taotletakse nii keele- kui ka kirjandusõpetuse eesmäärke. I kooliastmes loeb õpilane vähemalt kümme, 4. klassis vähemalt neli tervikteost eesti või maailma lastekirjandusest. Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eraldi, kuid tugevasti lõimitud õppeained, mille kaudu arendatakse sihipärase lugemise, suulise keelekasutuse ja kirjutamisoskust.

Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud

I kooliastmes keskendutakse õpilaste teadmiste ja oskuste kujundamisel nii suulisele kui ka kirjalikule keelele. Kuulamine, kuuldust arusaamine ja kõnelemine on tihedalt seotud lugemis- ja kirjutamisoskuse arendamisega. Esmase kirjutamisoskuse kujundamisest sõltub edasise kirjaliku eneseväljendusoskuse tõhusus. Suuline keelekasutus hõlmab siin eneseväljendust tavaolukorras ning eakohase suulise teksti mõistmist ja edastamist.

Lugemise õpetamisel arendatakse lugemistehnilist vilumust ja kujundatakse oskust loetud tekstiga jõukohaste juhiste järgi eesmärgistatult töötada. Kirjutamise õpetamisel viimistletakse kirjatehnikat, kujundatakse õigekirjaoskust õpitud keelendite piires ning arendatakse suutlikkust väljendada end loovalt ja eesmärgipäraselt. Loetav käekiri on alus kirjalikule eneseväljendusele viisil, kus ka teised kirjapandust aru saaksid. Esimeses kooliastmes on oluline saavutada sihipärane kirjutamisoskus, samuti oskus oma mõtteid kirjalikult väljendada.

Ilukirjanduse terviktekste valib õpilane õpetaja soovitusel lugemiseks nii eesti kui ka välisautoritelt, arendades oskust loetud teost tutvustada, selle põhjal jutustada ja küsimuste toel arutleda. Tähtis on kujundada lugemisharjumus, soodustada positiivset lugemiskogemust ja pakkuda lugemisrõõmu.

II ja III kooliastmes kujundatakse õpilaste teadmisi ja oskusi neljas õppevaldkonnas: suuline ja kirjalik suhtlus, teksti vastuvõtt, tekstiloomes ning keeleteadlikkus. Eesti keele õpetamise keskmes on (tervik)tekstid ja katkendid või tekstikorpused ning nendega seotud tekstitoimingud. Keelepädevuse tagab võimalikult eripalgeline tekstivalik, mis võimaldab omandada keeleteadmisi ja kujundada hoiakuid.

Suhtlemisõpetusega kujundatakse oskust kasutada multimodaalses suhtluses eri kanaleid ja keskkondi (sh netikeskkonda), oskust arvestada suhtlemisel eesmärki, partnerit ja olukorda, oskust vahendada teavet, väljendada oma arvamusi ja hinnanguid. Tähelepanu pööratakse ka netiturvalisusele. Suhtlusoskuse arendamisel tehakse informatiivseid esitlusi (nt raamatututvustusi) nii individuaalselt kui ka koostöös.

Teksti vastuvõtu õpetusega kujundatakse oskust tekste leida ja valida, eesmärgipäraselt lugeda ja kuulata, samuti rakendatakse erinevaid lugemis- ja kuulamisvõtteid ning süvendatakse oskust teksti mõista ja sellele reageerida. Arendatakse kriitilise lugemise oskust ning analüüsitakse erinevaid tarbetekste. Elulähedaste ja tähenduslike aine- ja muude tekstide käsitus lõimitakse tekstide ülesehitusliku eripära, sõnavara, grammatika ja õigekeelsuse õpetamisega, et kujundada õpilases loomulik keeleteadlikkus.

Tekstiloomes õpetusega kujundatakse mitmekülgset ja eesmärgistatud eneseväljendusoskust, mille puhul õpilane tajub situatsiooni ja adressaati ning suudab oma mõtteid selgelt ja täpselt, tekstiliigile omasel viisil väljendada. Jutustavate, kirjeldavate ja arutluselementidega tekstide kõrval hõlmab kirjutamine avarat tekstivälja alates tarbetekstidest kuni ilukirjanduseni. Tekstiloomes on pööratud kirjutamise protsessil, õpilane järgib kirjutamise etappe alates eeltööst kuni lõpptulemuse vormistamiseni ja viimistlemiseni.

Keeleteadlikkuse õpetusega avardatakse keeleteadmisi, omandatakse õigekeelsuspõhimõtted, kujundatakse eesti keelt väärtustavat hoiakut. Arendatakse oskust tänapäeva eesti kirjakeelt teadlikult kasutada, kujundatakse arusaamist keele arengust ja muutumisest ning murrete eripärast. Keeleteadlikkust, mis peab tagama korrektse ja mitmekülgse kirjakeele omandamise, õpetatakse muude tekstitoimingute osana.

Keeletundides omandatakse konkreetseid keeleteadmisi ja praktilisi oskusi, analüüsitakse loetut ja kuuldut, kujundatakse keelega seotud hoiakuid ja antakse hinnanguid ning kirjutatakse eri liiki tekste. Arendatakse oskust sobivatest allikatest ja keskkondadest infot hankida, seda lugeda ja kriitiliselt hinnata. Keeleallikate kasutamine lõimitakse tekstiloomesse, st, et õpilane oskab teabe põhjal langetada teadlikke keelevelikuid, mis arvestavad suhtlusolukorra sobivust. Tekstitöös on oluline ka digitaalse sisu loomine, muutmine ja taasesitamine.

I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
Õpilane: 1) mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust; 2) väärtustab eesti keelt; 3) omandab eesti keele lugemistehnika; 4) loeb eesmärgistatult eri allikatest ja keskkondadest; 5) kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste käsikirjaliselt ja arvutil eri keskkondades; 6) väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult; 7) analüüsib individuaalsete võimete piires eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste; 8) tunneb eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust ning mõistab nende sisu; 9) kujundab lugemise kaudu esmaseid hoiakuid ja tõekspidamisi, väärtustab lugemist.	Õpilane: 1) mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust; 2) mõistab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit; 3) väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult; 4) teeb õpitu piires keeleteadlikke valikuid, kasutab korrektset kirjakeelt ja sobivat sõnavara; 5) loeb tekste ladusalt ja eesmärgistatult eri keskkondades ja allikatest; 6) kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel; 7) analüüsib ja hindab eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste; 8) mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära; 9) kujundab lugemise kaudu hoiakuid ja tõekspidamisi; 10) väärtustab lugemist, leiab endale sobivat lugemisvara.	Õpilane: 1) väärtustab oma rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust; 2) väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit; 3) on keeleteadlik, väljendab end eesmärgipäraselt, selgelt, asjakohaselt ja keeleliselt korrektselt suuliselt ning kirjalikult; 4) loeb tekste vilunult, eesmärgistatult ja kriitiliselt eri keskkondades ja allikatest; 5) kirjutab eesmärgistatult ja keeleliselt korrektselt eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel; 6) analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste, arvestab intellektuaalomandiga; 7) mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära ning funktsiooni; 8) kujundab lugemise kaudu väärtushoiakuid ja tõekspidamisi; 9) väljendab end sobivat ja rikkalikku sõnavara kasutades; 10) omandab lugemisharjumuse ja väärtustab lugemist.

I kooliaste

1. klass

Õppesisu ja -tegevused

Suuline keelekasutus

Kuulamine

Helide, häälte ja häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas), hääliku pikkuse eristamine, pöhiõhk täishääliku pikkusel. Õpetaja ja kaaslase kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine. Õpetaja ja kaaslase ettelugemise kuulamine. Kuuldu ja nähtu kommenteerimine.

Kõnelemine

Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Häälduse harjutamine, hääle tugevuse kohandamine olukorrale. Töö lähedase tähendusega sõnaga, sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine. Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) valik suhtlemisel. Lihtlauseliste küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas. Esemete, nähtuste, tegelaste jms võrdlemine, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitamine. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus. Jutustamine kuulatu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal; aheljutustamine. Klassiga ühiselt kogetud sündmuste vahendamine jutustades: jutustamine eri rollides. Pantomiim-mõistatused tuttavate juttude kohta. Tuttava luuletuse, dialoogi peast esitamine.

Lugemine

Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Trükitähtede (nii suurte kui väikeste) tundma õppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine. Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo, oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvli ja vihikust. Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord) lugemine. Sõna, lause, teksti sisu mõistmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Loole lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine. Küsimustele vastamine, millele vastus on tekstis otsesõnu kirjas. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid), skeemide, kaartide lugemine õppekirjanduses, nende tähenduse tabamine. Luuletuste ilmeka (mõtestatud) lugemine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga. Tekstiliikide eristamine: jutt, muinasjutt, luuletus, mõistatus. Kirjandustekstid: liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend. Loetud raamatu autori, kunstniku (illustraatori), tegelaste nimetamine, loetust jutustamine. Loetule emotsionaalse hinnangu andmine (lõbus, tõsine, igav jne). Huvipakkuva raamatu leidmine kooli või kodukoha raamatukogust täiskasvanu abiga.

Kirjatehnika

Kirja eelharjutused. Kirjutamine pliiatsi ja kriidiga, joonistähtede kirjutamine. Õige pliiatsihoid ja kirjutamisasend istudes ja seistes (tahvli juures). Väikeste kirjatähtede õppimine. Suurte kirjatähtede õppimine (vajadusel 2.klassis). Tähtede seostamine. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Töö vormistamine näidise järgi, töö puhtus, käekirja loetavus. Teksti ära kiri tahvli, õpikust.

Kirjalik tekstiloomine

Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitlus (kujundamine näidise järgi). Jutu kirjutamine pildi täiendusena (pildi allkiri, kahekõne jms). Jutule lõpu kirjutamine. Loovtöö kirjutamine (pildi, pildiseeria, küsimuste järgi). Lünkumberjutustuse kirjutamine.

Õigekeelsus

Häälik, sõna, lause, tekst. Tähed ja tähestik, võõrtähtede vaatlus. Häälikute märkimine kirjas. Sõna ja lause ladumine ja kirjutamine. Täis- ja kaashäälikud. Täishäälikuühendi vaatlus. Täishääliku pikkuse eristamine ja õigekiri, kaashääliku

pikkusega tutvumine. Sulghäälik (k, p, t) omasõnade alguses. i ja j ning h sõna alguses seoses tähtede õppimisega. Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes. Liitsõna vaatlus (moodustamine). Sõnade lõpu õigekiri, -d ja -vad (mitmus) ning -b (tegusõna 3. pööre) õigekirjaga tutvumine. Tutvumine jutustava (väit-), küsi- ja hüüdlausega. Lause lõpumärgid: punkt, (küsi- ja hüüumärgi vaatlemine). Koma lauses (teksti vaatlus). Oma kirjutusvea parandamine õpetaja abiga. Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine (15–20 sõna lihtlausetena).

Õpitulemused

	1. poolaasta	2. poolaasta
Lugemine	Õpilane: • vaatlleb raamatut ja teksti: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus; • õpib tundma trükitähti (nii suuri kui väikseid). Loeb tähtedest sõnu ja sõnadest lauseid. Moodustab silpidest sõnu. • arendab õpetaja juhendamisel lugemistehnikaid (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo, oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhatakse) • tunneb häälik-tähest vastavust, loeb õpitud teksti enam-vähem ladusalt, lausehaaval üksiku peatusega raskema sõna ees oma kõnetempos või sellest aeglasemalt; • loeb enda ja õpetaja käekirja tahvlilt ja vihikust; • jälgib lugedes kirjavahemärke; • vastab teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on palas otsesõnu öeldud; • loeb luuletusi ja leiab õpetaja abiga riime; • loeb läbi 1 jõukohase raamatu.	Õpilane: • vaatlleb raamatut ja teksti: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus; • arendab õpetaja juhendamisel lugemistehnikaid (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo, oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhatakse) • loeb õpitud teksti sobiva hääletooniga • mõistab häälega või endamisi (vaikse häälega või huuli liigutades) lugedes loetu sisu; • loeb enda ja õpetaja käekirja tahvlilt ja vihikust; • loeb jutustavat ja kirjeldavat teksti ning teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord); • mõistab sõna, laus ja teksti sisu. Ennustab pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel teksti sisu ning iseloomustab tegelasi; • mõtleb jutule alguse või lõpu; • vastab teksti kohta käivatele küsimustele täislausel, mille vastused on palas otsesõnu öeldud; • oskab jutustada piltide järgi ja loetu põhjal; • mõistab üksikuid õppekirjanduse tingmärke (skeemid, kaardid, tabel); • loeb ilmekalt luuletust ja leiab õpetaja abiga riime; • eristab tekstiliike: jutt, muinasjutt, luuletus, mõistatus, liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend; • on lugenud vähemalt 3 lasteraamatut, nimetab nende pealkirja ja autoreid, annab loetule emotsionaalse hinnangu (lõbus, tõsine, igav ...).

Suuline keelekasutus, kuulamine ja kõnelemine	Õpilane: - eristab häälikuid (asukoht ja järjekord sõnas), - toimib õpetaja ja kaaslaste suulise juhendi järgi; - kuulab õpetaja ja kaaslaste esituses lühikest eakohast teksti, mõistab kuulatud lause, jutu sisu; - teeb hääldus- ja intonatsiooniharjutusi; - väljendab end suhtlusolukordades arusaadavalt: palub, küsib, tänab, vabandab; - moodustab ja esitab lihtlauselisi küsimusi ja vastab neile; - koostab õpetaja abiga pildiseeria või küsimuste toel suulise jutu; - vestleb erinevatel teemadel sõnavara rikastamiseks (paarides, rühmas); - esitab luuletust peast.	Õpilane: - eristab täishääliku pikkusi; - toimib õpetaja ja kaaslaste suulise juhendi järgi; - kuulab õpetaja ja kaaslaste esituses lühikest eakohast teksti, mõistab kuulatud lause, jutu sisu; - teeb hääldus- ja intonatsiooniharjutusi; - teab, et sõnadel on lähedase või vastandtäheendusega sõna ja nimetab neist mõningaid; - väljendab end suhtlusolukordades arusaadavalt: palub, küsib, tänab, vabandab; - jutustab suunavate küsimuste toel kuulust, nähtust, loetust; - vestleb erinevatel teemadel sõnavara rikastamiseks (paarides, rühmas); - võrdleb ja rühmitab esemeid, nähtusi, tegelasi jms ühe-kahe tunnuse alusel; - esitab luuletust ja dialoogi peast; - arendab eneseväljendusoskust dramatiseeringu ja rollimängu käigus; - vahendab jutustades klassiga ühiselt kogetud sündmust eri rollides. Pantomiiim-mõistatused tuttavate juttude kohta.
Kirjutamine	Õpilane: - kasutab õigeid kirjutamisvõtteid joonistähed kirjutamisel; - kirjutab tahvlilt ära; - täidab tahvlinäidise järgi õpetaja abiga õpilaspäevikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, varustab töö kuupäevaga; - eristab häälikut, tähte, sõna, lauset, teksti; - vaatleb tähestikus täishäälikuid; - kirjutab tahvlinäidise järgi õigesti lühemaid (kuni 2-silbilisi) sõnu ja lauseid; - kirjutab õpetaja suunamisel lause lõppu punkti; - kirjutab õigesti oma eesnime; - vaatleb liitsõnu; - Tutvub jutustava (väit-), küsi- ja hüüdlausega; - parandab kirjavead õpetaja abiga; - kirjutab õpetaja etteütlemise järgi kuni 2-silbilisi õpitud sõnu.	Õpilane: - kasutab õigeid kirjutamisvõtteid, teab, kuidas väikesi ja suuri kirjatahti kirjutatakse ning sõnas õigesti seostatakse; - jälgib kirjutamisel õiget pliiatsihoidu ja istumisasendit; - kirjutab tahvlilt ja õpikust ära; - täidab tahvlinäidise järgi õpetaja abiga õpilaspäevikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, varustab töö kuupäevaga ja kirjutab oma töö puhtalt; - koostab näidise järgi kutse ja õnnitluse; - kirjutab lünkumberjutustust; - kirjutab loovtöö (pildi, pildiseeria, küsimuste järgi, omaloominguline raamat); - eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, sõna, lauset; - eristab lühikest ja pikka täishäälikut; - vaatleb täishäälikuühendit; - vaatleb ja eristab tähestikus erinevaid häälikurühmi;

		• kirjutab õigesti lühemaid (kuni 2-silbilisi) sõnu ja lauseid; • kirjutab omasõnade algusesse k, p, t; • kirjutab i ja j ning h sõna alguses seoses tähtede õppimisega; • teab, et lause alguses, inimeste, loomade, oma kodukoha nimes kasutatakse suurt algustähte; • kirjutab õigesti oma ees- ja perekonnanime; • vaatleb ja moodustab liitsõnu; • tutvub sõna lõppu -d ja -vad (mitmus) ning -b (tegu sõna 3. pööre) kirjutamisega; • teab, et lause lõppu käib punkt; • vaatleb küsi- ja hüüumärki; • vaatleb koma kasutamist lauses; • parandab kirjavead õpetaja abiga; • kirjutab 15-20 sõnalise etteütluse lihtlauseetega.
--	--	--

2. klass

Õppesisu ja -tegevused

Suuline keelekasutus

Kuulamine

Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk suluta kaashäälikul. Õpetaja ja kaaslase suulise mitmeastmelise juhendi meeldejätmine ja selle järgi toimimine. Õpetaja ettelõetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ja lihtsa skeemi koostamine õpetaja juhendamisel. Kaaslase ettelugemise kuulamine ja hinnangu andmine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana).

Kõnelemine

Sõnatähenduste selgitamine ja täpsustamine aktiivse sõnavara laiendamiseks. Kuuldud jutu ümberjutustamine; pikema dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja sisule. Hääl- ja intonatsiooniharjutused. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevus, intonatsioon) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses. Kõnelemine eri olukordades (telefonitsi, rühma esindajana), rollimängud. Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine. Oma arvamuse avaldamine (raamatu, filmi jm) kohta ja selle põhjendamine. Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine. Sündmuse, isiku, looma, eseme kirjeldamine tugisõnade, skeemi, tabeli abil. Mõtete väljendamine terviklausestena. Küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine. Eri meeleoluga luuletuste (aastaajad, laste elu) mõtestatud peast esitamine.

Lugemine

Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi: oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse, sobiva intonatsiooni kasutamine. Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ja partnereid arvestades. Eri liiki lühitekstide (teade, kiri, ajakirja rubriik, sõnastik) mõistev lugemine. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust. Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses ning lasteraamatutes. Teksti sisu aimamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Tekstist õpitavate keelendite, samuti sünonüümide, otsese ja

ülekantud tähendusega sõnade jms leidmine. Õpiku sõnastiku kasutamine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Loetud jutustuse ja muinasjutu kohta kava koostamine (teksti jaotamine osadeks); skeemi/kaardi koostamine õpetaja abiga. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine (ka siis, kui vastus otse tekstis ei sisaldu). Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine. Luuletuste ilmekas (mõtestatud) esitamine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga. Tekstiliikide eristamine: jutustus, luuletus, näidend, mõistatus, vanasõna. Kirjandustekstid: rahvaluuleline liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend, muistend. Loetud raamatu tutvustamine ja soovitamine. Vajaliku teose otsimine kooli või kodukoha raamatukogust autori ja teema järgi täiskasvanu abiga.

Kirjutamine

Kirjatehnika

Suurte ja väikeste kirjatähtede kordamine. Kirjutamise tehnika arendamine: ühtlane kirjarida, õiged tähekujud ja seosed nii väikestel kui suurtel kirjatähtedel. Näidise järgi kirjatöö paigutamine vihiku lehele, kirjapaberile; kuupäeva kirjutamine.

Kirjalik tekstiloom

Kutse, õnnitluse ja teate koostamine õpetaja abiga. Tekstilähedase ümberjutustuse kirjutamine küsimuste ja tugisõnade toel. Loovtöö skeemi, kaardi toel; fantaasialugu. Jutu ülesehitus: alustus, sisu ja lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutlemine.

Õigekeelsus

Varasemale lisanduvalt keeleteadmised: täishäälikuühendi õigekiri, suluta kaashääliku pikkus ja õigekiri; k, p, t s-i ja h kõrval; i ja j silbi alguses, h sõna alguses. Silbitamine, poolitamise üldpõhimõtted. Lauseliik ja lõpumärk (jutustav e väit- ja küsilause). Koma kasutamine liitlauses kirjutamisel et, sest, aga, kuid puhul. Suur algustäht oma kooli ja tuttavates kohanimeses. Sõnade lõpu õigekiri –d (mida teed?), -te (mida teete?), -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kelleta? milleta?), ma, sa, ta, me, te, nad õigekiri. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (20–25 sõna lihtlausetena). Kirjavea parandamine, kui veale tähelepanu juhitakse; kirjavea vältimine, kui veaohlikule kohale tähelepanu juhitakse.

Õpitulemused

	1. poolaasta	2. poolaasta
Lugemine	Õpilane: • loeb õpitud teksti suhteliselt õigesti ja ladusalt kõnetempos või sellest aeglasemalt, märkab ja parandab ise mõne oma lugemisvea; • mõistab häälega või endamisi (vaikse häälega või huuli liigutades) lugedes loetu sisu; • vastab lugemispala kohta käivatele küsimustele (ka lihtsamatele tekstis mitte otsese infoga seotud) vajadusel mõne õpetaja antud orientiiri abil; • leiab tekstist iseseisvalt vastused konkreetsetele küsimustele; • kasutab õpetaja suunamisel õpiku sisukorda ja sõnastikku; • tunneb ära muinasjutu, näidendi, uudise;	Õpilane: • loeb õpitud teksti suhteliselt õigesti, ladusalt kõnetempos või sellest aeglasemalt (lugemistempo võib olla kõnetempost aeglasem), parandab ise oma lugemisvigu, enamasti väljendab intonatsioon loetava sisu; • mõistab häälega või endamisi (huuli liigutades) lugedes loetu sisu; • vastab teemakohastele (ka lihtsamatele tekstis mitte otsese infoga seotud) küsimustele; • leiab tekstis iseseisvalt vastused konkreetsetele küsimustele ja töötab õpetaja abiga eakohaste juhiste alusel;

	- otsib õpetaja suunamisel infot teatmeteostest või internetist; - on lugenud mõnda lasteraamatut, teab pealkirja ja autorit, nimetab tegelasi, osaleb ühises arutelus, annab loetule hinnangu.	- kasutab õpiku sõnastikku õpetaja abiga sõnade leidmiseks algustähe järgi; - tunneb ära jutu, luuletuse, mõistatuse, näidendi ja vanasõna; - otsib jõukohast infot teatmeteostest või internetist; - on lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab tegelasi ja annab edasi loetu sisu mõne huvitava, enam meeldinud episoodi järgi.
Suuline keelekasutus, kuulamine ja kõnelemine	Õpilane: - määrab tähtede ja häälikute arvu sõnas; - eristab lühikest täishäälikut pikast ja ülipikast; - eristab suluta kaashääliku pikkusi; töötab õpiku sõnastikuga; - vastab teemakohastele küsimustele; - joonistab jutu põhjal pildi või koomiksi; - loeb skeemi; - nimetab luule tunnuseid; - õpib pähe ja esitab ühe jõululuuletuse; - annab edasi jutu sisu õpetaja suunamisel, piltide, lausete abil või küsimuste toel; - kirjutab loovjutu; - mõtleb välja riimipaare; - nimetab kõnekäände ja selgitab nende tähendust; - kirjutab kaardile teksti, vormistab ümbriku nõuetekohaselt; - ennustab, kuidas lugu lõpeb; - avaldata oma arvamust; - tutvub rahvakalendri tähtpäevadega; - otsib täiskasvanu suunamisel infot teatmeteostest või internetist.	Õpilane: - eristab täis- ja suluta kaashääliku pikkusi; - jutustab küsimuste abil või piltide põhjal; - kuulab õpetaja ja kaaslaste eakohast teksti ning toimib saadud sõnumi kohaselt õpetaja abil; - koostab kuuldu põhjal lihtsama skeemi ja kaardi õpetaja abil; - kasutab kõnes terviklauseid; - teab ja leiab vastandtäheendusega sõnu ning õpetaja abil ka lähedase tähendusega sõnu; - tunneb piltlikke väljendeid; - väljendab arusaadavalt oma soove ja kogemusi väikeses ja suures rühmas; vestleb oma kogemustest ja loetust; - annab õpetaja abil edasi lugemispala, õppeteksti, filmi ja teatrietenduse sisu; - koostab õpetaja abil jutu pildiseeria, pildi või küsimuste toel; - mõtleb jutule alguse või lõpu; - vaatleb ja kirjeldab nähtut, märkab erinevusi ja sarnasusi õpetaja suunavate küsimuste toel; - esitab luuletust peast; - arutleb ja kuulab teiste arvamust; - teab loomade rahvapäraseid nimetusi; - tunneb lihtsamaid samatähenduslikke sõnu; - tutvub rahvakalendri tähtpäevadega; - oskab aimekirjandusest või internetist infot otsida; - oskab nimetada Oskar Lutsu ja Eno Raua kirjutatud raamatuid.
Kirjutamine	Õpilane: - kirjutab õpikust ära; - nimetab ja kirjutab õigesti omandatud h-tähega algavaid sõnu; - kirjutab õige sulghääliku omandatud omasõnade algusesse;	Õpilane: - kirjutab tahvlilt või õpikust ära; - kirjutab loovtöö ning ümberjutustuse pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil; - eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täishäälikuühendit;

	• teab peast võõrtähtedega tähestikku; • esitab elusolendite kohta küsimuse kes? ja eluta asjade kohta mis?; • leiab tekstist liitsõnu; • kirjutab õpitud ühesõnalises sõnas silbi lõpus oleva täishääliku õigesti; • teab ja kasutab lauselõpumärke; • teab, millise sidesõna ette kirjutada koma ja millise ette mitte; • kasutab koma loetelus; • kasutab kirjutades õigeid väikeste ja suurte kirjatahtede tähekujusid ja seoseid; • leiab tekstist liitsõnu; • kirjutab kaardile teksti, vormistab ümbriku nõuetekohaselt; • kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (18–20 sõna lihtlausetena); • paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, varustab töö kuupäevaga.	• kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusesse ja omandatud võõrsõnade algusesse; • märgib kirjas õigesti täishäälikuid; • alustab lauset suure algustähega ja lõpetab punkti või küsimärgiga; • kasutab suurt algustähte inimeste ja loomade nimedes, tuttavates kohanimes; • kirjutab õigesti sõnade lõppu -d (mida teed?), -te (mida teete?), -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kelleta? milleta?); • koostab õpetaja abiga kutse, õnnitluse ja teate; • kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (20–25 sõna lihtlausetena); • täidab iseseisvalt õpilaspäevikut ja kujundab vihikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, kirja joonelisele lehele, varustab töö kuupäevaga.
--	--	---

3. klass

Õppesisu ja -tegevused

Kuulamine

Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk sulghääliku pikkusel.

Pikema suulise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine. Kaaslase ja õpetaja juhtnööride kuulamine, nende järgi toimimine.

Ettelugemise kuulamine. Kaaslase ettelugemise hindamine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana). Kuuldu ning nähtu kommenteerimine. Fakti ja fantaasia eristamine.

Õpetaja ettelõetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ning lihtsa skeemi koostamine.

Kuuldu (muinasjutt, lühijutt lapse elust, proosa-, luule ja ainetekst), nähtu (lavastus, film) sisu ümberjutustamine. Dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja nende ütlustele.

Kõnelemine

Häälde- ja intonatsiooniharjutused. Selge häälde jälgimine teksti esitades. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevuse, intonatsiooni) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses.

Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumise, tänamise) valik suhtlemisel. Suuline selgitus, kõnetus- ja viisakusväljendid, teietamine ja sinatamine. Kõnelemine eri olukordades: vestlus tundmatuga, sh telefonitsi, klassi/kooli esindamine, võistkonda kutsumine, koostegevusest loobumine jms.

Sõnavara arendamine: sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtähendusega sõna leidmine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.

Oma arvamuse avaldamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslaste arvamuse küsimine.

Mõtete väljendamine terviklausetena ja sobiva sõnastusega (sõnavalik, mõtte lõpuleviimine). Küsimuste moodustamine ja esitamine ning neile vastamine.

Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal; aheljutustamine.

Sündmuste, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks.

Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmikas (mõtestatud) esitamine.

Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.

Lugemine

Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus).

Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Ladus ja automatiseerunud lugemine. Oma ja kaaslaste lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemise klassitahvlilt ja vihikust.

Jutustava ja kirjeldava teksti ning tarbe- ja teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, saatekava, tööjuhendi, raamatu sisukorra, sõnastiku, teate, eeskirja, retsepti, õpikuteksti, teatmeteose teksti, ajalehe- ja ajakirja ning muu meediateksti) lugemine.

Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses.

Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi.

Töö tekstiga: tekstist õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine. Õpiku sõnastiku iseseisev kasutamine. Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine. Loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine. Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine, tegelaste iseloomustamine.

Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine. Riimuvate sõnade leidmine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades.

Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine. Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt.

Tekstiliiikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri

Kirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna.

Kirjutamine, kirjatehnika

Kirjutamise tehnika süvendamine, oma loetava käekirja kujundamine, kirjutamise kiiruse arendamine. Kirjutamisvõime saavutamine (õiged tähekuju ja proportsioonid, loetav käekiri, ühtlane kirjarida, kirjatöö nõuetekohane väljendus, töö vormistamine). Teksti ära kirjutamine tahvlilt ja õpikust. Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi. Oma kirjavea parandamine. Etteütlemise järgi kirjutamine. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, ümbrik.

Õigekiri

Tähestiku järjekord. Täis- ja kaashäälikuühendi õigekiri. Täis- ja suluta kaashääliku pikkuse kordamine, sulghääliku pikkuse eristamine ja õigekiri. k, p, t s-i ja h kõrval. i ja j õigekiri (v.a võõrsõnades ja tegijanimedes). h sõna alguses. Sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses.

Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes, tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetustes. Poolitamise harjutamine. Liitsõna.

Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ning sse-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude õigekirjutus. Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus).

Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma kasutamine loetelus; et, sest, vaid, kuid, aga, siis, kui puhul; sidesõnad, mis koma ei nõua.

Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (30–40 sõna). Oma kirjavea iseseisev leidmine.

Sõnavara: lähedase ja vastandtäheandusega sõna. Sõna ja tema vormide õigekirja ning tähenduse omandamine ja täpsustamine.

Tekstiloomine

Lausete laiendamine ja sidumine tekstiks. Tarbeteksti (ajaleheartikli, teate, nimekirja jne) kirjanek. Ümberjutustuse kirjutamine tugisõnade, skeemi, kaardi või kava toel. Loovtöö kirjutamine (vaba jutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu). Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus. Sündmusest ja loomast kirjutamine. Jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Kirja kirjutamine. Oma kirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.

Õpitulemused

	1. poolaasta	2. poolaasta
Lugemine	Õpilane: • loeb nii häälega kui ka endamisi ladusalt ja teksti mõistes; • töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel; • vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta; • eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku ja keeldu; • kõneleb loetud raamatutest; • teab nimetada mõnda lastekirjanikku.	Õpilane: • loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga; • tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna ja kirja; • mõistab lihtsat tabelit, diagrammi, skeemi, kaarti, plaani; • on lugenud läbi vähemalt 4 eesti ja väliskirjaniku teost.

Suuline keelekasutus, kuulamine ja kõnelemine	Õpilane: - vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ja lühivastuseid; - jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab tugisõnade, märksõnaskeemi ja küsimuste toel; - mõtleb loole alguse ja lõpu; - avaldatab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta, märkab erinevusi ja sarnasusi ning kirjeldab neid; - leiab väljendumiseks lähedase ja vastandtähendusega sõnu; - esitab peast luuletuse või lühiteksti.	Õpilane: - annab küsimustele toetudes arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; - koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi; - oskab suhtlusolukordades küsida, paluda, selgitada, keelduda, vabandust paluda, tänada; - kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib sõnumi või juhendi järgi.
Kirjutamine	Õpilane: - kasutab kirjutades õigeid tähekefusid ja -seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga; - eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; - kirjutab õigesti asesõnu; - piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi; - kirjutab õige sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; - teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestikjärjestuses; - koostab kutse, õnnitluse, teate, e-kirja ning kirjutab eakohase pikkusega ümberjutustusi ja teisi loovtöid küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava abil; - kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrektselt paberile; - vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt.	Õpilane: - kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti maha, paigutab teksti korrektselt paberile või arvutis ning vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt; - eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; - märgib kirjas õigesti häälikuid ja kaashäälikuühendit, käänd- ja pöörsõnade õpitud lõppe ning tunnuseid; - kirjutab suure algustähega lause alguse, inimeste- ja loomade nimed ning õpitud kohanimed; - kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ning kontrollib kirjutatut näidise põhjal (30–40 sõna); - kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile.

II kooliaste		
4. klass		
Teema	Õppesisu	Õpitulemused
Suuline ja kirjalik suhtlus	- Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine. - Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikude kaupa) oluliste mõistete ja seoste leidmine. Kuuldud tekstist lühikokkuvõtte sõnastamine. Kuuldud teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel. - Tekstide kriitiline kuulamine (fakti ja fantaasia eristamine jms). Lavastuse, kuuldud proosa-, luule- ja teabetekstide sisu ümberjutustamine. - Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Fakt ja arvamus. - Sõnavara avardamine ja täpsustamine, töö sõnastikega. Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis. - Vestlus etteantud teema piires. Küsimustele vastamine, esitus, tutvustus. Erinevate käitumisviiside ja koostöövormide võrdlemine. Oma arvamus avaldamine, seisukoha põhjendamine, kaaslaste arvamus küsimine. Lisateabe otsimine. - Suulises keelekasutuses kirjakeele järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine - Dialoogi ja dramatiseeringu koostamine ja esitamine. Pantomii. Rollimäng. - Erinevate strateegiate kasutamine (nt võrdlemine, kirjeldamine). Eritüübiliste küsimuste moodustamine (nt intervjuu tegemiseks). - Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.	Õpilane: - kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi; - annab lühidalt edasi kuuldu sisu; - väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes; - esitab kuuldu ja nähtu kohta küsimusi; - väljendab oma arvamust, annab infot edasi selgelt ja ühemõtteliselt; - leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku vormi; - leiab vajalikku infot sõnastikest ja teatmeteoseid; - esitab peast luuletuse või rolli teksti.
Teksti vastuvõtt	- Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine; lugemist hõlbustavad võtted. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine. - Tööjuhendi lugemine. Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel,	Õpilane: - loeb eakohast teksti ladusalt ja mõtestatult; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti; - otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;

	juhend, tabel, skeem, kaart jm). Tekstide võrdlemine etteantud ülesande piires. • Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Kujundlik keelekasutus (piltlik väljend). Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada). • Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased. Sündmuste järjekord. Arutlemine tekstis käsitletud teema üle. Tegelaste käitumise motiivide analüüs. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Küsimustele vastamine tekstinäidetega või oma sõnadega. Töö tekstiga: tundmatute sõnade tähenduse selgitamine, märkmete tegemine loetu põhjal, märksõnaskeemi, küsimuste koostamine. Loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine. Rollimäng. Dramatiseering. • Luuletuse sisu eripära määramine (loodus, nali jne); riimide leidmine ja loomine, riimuvate sõnade toel värsside loomine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad). • Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine. • Huvipakkuva raamatu leidmine, iseseisev lugemine, vajaliku info leidmine. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine. • Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt, ka kataloogi või e-otsingut kasutades. • Tekstiliikide eristamine: jutustus, muinasjutt, luuletus, näidend, vanasõna, kõnekäänd, kiri • Ilukirjandus: kunstmuinasjutt, tõsielujutt eakaaslastest, ilu- ja aimekirjandus loomadest, seiklusjutt, näidend, rahvaluule, värsslugu, vanasõnad ning kõnekäänud.	• vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, koostab teksti kohta küsimusi; • leiab teksti peamõtte; • kirjeldab teksti põhjal sündmuste toimumise kohta ja tegelasi; • leiab tekstist vajalikku infot; • tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kõnekäändu, kirja; • on läbi lugenud vähemalt neli eakohast raamatut; • tutvustab loetud raamatu sisu ja tegelasi ning kõneleb loetust.
--	---	--

Tekstiloom	• Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, loov, valikuline kavapunktide järgi, märksõnade ja küsimuste toel. Aheljutustamine. • Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. • Loetu ja kuuldu põhjal jutustamine, kirjeldamine. Esem, olendi, inimese kirjeldamine. Iseloomulike tunnuste esitamine. • Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. • Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääle tugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. • Jutustus pildi või pildiseeria põhjal, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu, kirjeldus, seletus, veenmiskiri, tarbetekstid (juhend, nimekiri, retsept, e-kiri, teade), ajakirjandustekstid (uudis, intervjuu, pildile allkiri, kuulutus, reklaam, arvamislugu). • Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, sündmuste kaart, muusika, pilt, rollimäng jne), teksti eri versioonide kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine.	Õpilane: • jutustab ja kirjutab loetust ning läbielatud sündmusest; • jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel; • kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit, inimest; • kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile; • kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel; • teeb oma tekstiga tööd.
Keele- teadlikkus	Üldteemad • Eesti keel teiste keelte seas. • Häälikuõpetus ja õigekiri. • Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. • Suluga ja suluta häälikud. • Helilised ja helitud häälikud. • Täis- ja kaashäälikuühend. Diftong. • Kaashäälikuühendi õigekiri. • Sulghäälikute, i, j, h märkimine kirjas, g, b, d, s-i kõrval (nt jõudsid, sõudsid). • Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). • Sõnavaraõpetus • Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. • Sõnavara avardamine ja täpsustamine. • Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).	Õpilane: • tunneb eesti keele häälikusüsteemi; • järgib eesti keele õpitud põhireegleid; • tunneb üksikhääliku ja häälikuühendi õigekirja; • rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes; • moodustab liht- ja liitlauseid; • kasutab suurt ja väikest algustähte vastavalt õpitud reeglitele; • silbitab ja poolitab sõnu; • tunneb liitsõnu; • avardab oma sõnavara; • tunneb ära tegelaskõne.

	• Vormiõpetus • Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. • Käändsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. • Ainsus ja mitmus. • Lauseõpetus • Lause. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine (loetelu) • Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine. • Kaheosalise liitlause moodustamine. Koma kasutamine: sidesõnad et, sest, vaid, kuid, siis, aga • Muud õigekirja teemad • Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. • Isiku- ja kohanimede õigekiri. • Otsekõne	
5. klass		
Teema	Õppesisu	Õpitulemused
Suuline ja kirjalik suhtlus	• Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis. • Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldude hinnangu andmine. • Suuline arvam avaldus etteantud teema piires, vastulausele reageerimine, seisukohast loobumine. Väite põhjendamine.	Õpilane: • valib juhendamise toel suhtlemiseks õige suhtluskanali; • leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelt; • esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ja annab hinnanguid; • loeb ja kuulab isiklikust huvist ning õppimise eesmärkidel nii huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutabelisi tekste; • rakendab eri liiki teksti lugemisel ja kuulamisel eri viise ja võimalusi.
Teksti vastuvõtt	• Eesmärgistatud lugemine, lugemist hõlbustavad võtted. • Tööjuhendi lugemine. Kava, mõttekaart, joonis jm visualiseerivad vahendid. • Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart). • Kokkuvõtte konkreetsest materjalist (õppetekst, arutlus).	Õpilane: • loeb ja kuulab isiklikust huvist ning õppeesmärkidel nii huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutabelisi tekste; • rakendab tuttavat liiki teksti lugemisel ja kuulamisel eri viise ja võimalusi.

	- Kuuldu konspekteerimine. - Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine. - Visuaalselt esitatud info (foto, joonis, graafik) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.	
Tekstiloom	- Ümberjutustamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, valikuline. - Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. - Lühiettekanne esitamine. - Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. - Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esem, olendi, inimese kirjeldamine. - Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine. - Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumustest jutustamine ning kirjutamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. - Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine. - Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine, mõtete kogumine (märksõnaskaem, kava vm), omaloomingulise teksti kirjutamine, teksti toimetamine, tagasiside, oma töö vigade parandamine ja analüüsimine. - Arutlemine. Probleemide nägemine vaadeldavas nähtuses. Põhjuse ja tagajärje eristamine. Arutleva teksti kirjutamine.	Õpilane: - jutustab, kirjeldab, arutleb suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid korrektselt; - esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne); - kirjutab lühikudeks liigendatud ja sidusa omaloomingulise teksti: sissejuhatus, teemaarendus ja lõpetus; - kirjutab arutluse; - kasutab mitmekülgset sõnavara, et esitada olulisi ja iseloomulikke tunnuseid, kirjeldab inimesi, esemeid, olendeid; - jutustab mina-vormis, kasutab otsekõnet; - koostab enne kirjutamist mõttekaarte ja -kava, toimetab oma teksti, parandab tagasiside põhjal oma teksti.
Keele-teadlikkus	Üldteemad Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Sugulaskeeled ja sugulasrahvad. Häälikuõpetus ja õigekiri - Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. - Suluga ja suluta häälikud. - Helilised ja helitud häälikud. - Täis- ja kaashäälikuühend. Diftong. - Kaashäälikuühendi õigekiri. - Kaashäälikuühendi erandite märkimine kirjas.	Õpilane: - tunneb eesti keele häälikusüsteemi; - järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid; - tunneb üksikhääliku ja häälikuühendi õigekirja ning erandeid; - rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes; - moodustab ja kirjavahemärgistab liht-, koond- ja kaheosalisi liitlauseid; - kasutab suurt ja väikest algustähte vastavalt reeglitele; - silbitab ja poolitab sõnu; - tunneb liitsõnade ja liitega sõnade erinevust;

	• Sulghäälikute, i, j, h märkimine kirjas, g, b, d, s-i kõrval (nt jalgsi, kärbsed). • Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Sõnavaraõpetus • Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. • Liitsõna ja liitega sõna erinevused. • Sõnavara avardamine ja täpsustamine. • Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist). • Sõnade laenamine, tuletamine. Vormiõpetus • Sõnaliigid: tegusõnad, käandsõnad ja muutumatud sõnad. • Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis. • Käandsõna. Käandsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ja tähendus. Õige käände valik sõltuvalt lause kontekstist. • Ainsus ja mitmus. Lauseõpetus • Lause. Alus ja öeldis. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses. Koondlause kasutamine tekstis. • Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine. • Kaheosalise liitlause moodustamine. Koma kasutamine sidesõnad kui, nagu, kuni ees. Muud õigekirja teemad • Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. • Isiku- ja kohanime, ürituste, ajaloosündmuste, pealkirjade õigekiri.	• avardab oma sõnavara; • teab eesti keele käändeid ja pööordeid ja oskab neid kasutada.
--	---	---

6. klass		
Teema	Õppesisu	Õpitulemused
Suuline ja kirjalik suhtlus	- Kirjakeel ja argikeel. Murdekeel. - Pöördumissõna. Suuline arvamuse avaldamine ja vestlus etteantud teemal, vastulausele reageerimine ning seisukohast loobumine. Küsimustele vastamine, esitus ja tutvustus. Väite põhjendamine. - Seisukoha põhjendamine paaris- või rühmatöö ajal ning kõnejärg. Kaaslase täiendamine ja parandamine. - Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine. - Klassivestlus, diskussioon. - Telefonivestluse alustamine ja lõpetamine. Virtuaalkeskkonnas suhtlemise eesmärgid, võimalused, ohud, privaatsus ja avalikkus. E-kiri.	Õpilane: - oskab juhendamise abil valida olukorrale vastava suhtluskanali; - esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning avaldab arvamust, sõnastab järelduse; - lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös; - põhjendab oma seisukohta ja aktsepteerib kaaslase põhjendatud seisukohti; - oskab teha kuuldu ja loetu kohta nii suulist kui ka kirjalikku kokkuvõtet.
Teksti vastuvõtt	- Raadio- ja telesaadete eripära, vormid ning liigid. Suhtlus interneti vahendusel. - Trüki ja veebiajakirjandus: pressifoto, karikatuur, pildiallkiri. - Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam. - Eesmärgistatud kuulamine, vaatamine, kokkuvõtte tegemine, kuuldu konspekteerimine. - Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid. Skeemid, tabelid, kuulutused, sõiduplaanid ja hinnakirjast andmete kirjanek ning seoste esiletoomine. Tarbe- ja õppetekstide (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart, saatekava jne) mõtestatud lugemine. - Veebi(teabe)keskkondade (veebisõnastikud, kodulehed jms) teadlik kasutamine, fakti ja arvamuse eristamine. - Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ning vajaliku teabe leidmine. Visuaalselt esitatud info (foto, joonise, graafiku) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.	Õpilane: - tunneb õpitud tekstiliike ja nende kasutamise võimalusi; - loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutabelisi ning huvivaldkondade tekste; - võrdleb tekste, esitab küsimusi ja avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte; - kasutab töös tekstidega õpitud keele- ja tekstimõisteid; - tunneb keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskondi, leiab neist vajaliku teabe; - võrdleb eri allikatest pärit infot, eristab olulist ebaolulisest, fakti arvamusest.
Tekstiloomine	Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti	Õpilane:

	kirjutamine, viimistlemine, toimetamine ja avaldamine, tagasiside saamine. • Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine. Lisateabe otsimine. Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamad võtted. • Visuaalsed ja tekstilised infoallikad ning nende usaldusväärsus. Eri allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest. Teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal. Fakt ja arvamus. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega. • Lühiettekanne ja esitlus internetist või teatmeteostest leitud info põhjal. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika. • Kiri, ümbriku vormistamine.	• leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet; • tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise põhietappe; • jutustab, kirjeldab ning arutleb suuliselt ja kirjalikult; • esineb suuliselt, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande; • avaldab viisakalt ja olukorrast lähtudes arvamust sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult; • kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju; • vormistab kirjalikud tekstid korrektselt nii käsikirjas kui ka arvutis; • kasutab tekste luues ja seostades omandatud keele- ja tekstimõisteid.
Keele-teadlikkus	Kirjakeel, argikeel ja murdekeel Häälikuõpetus ja õigekiri • Tähe h õigekiri. Tähtede i ja j õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad). g, b, d kirjutamine s-i kõrvale. Liidete -gi ja -ki õigekiri. Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel. • Tähtede f ja š õigekiri. Sagedamini esinevate võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). • Õigekirja kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist). Sõnavaraõpetus • Kirjakeelne ja argikeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng. Sünonüümid, antonüümid, homonüümid, nende kasutamine. Sõnavaraliku täpsus erinevates tekstides. • Igapäevaste võõrsõnade asendamine omasõnadega ja vastupidi. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist). Vormiõpetus • Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, liht-, täis- ja enneminevik.	Õpilane: • tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpuhte ja lihtvormide kasutust ning järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid; • moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid; • oskab kasutada veebi- ja pabersõnaraamatut sõna tähenduse ja õigekirja kontrollimiseks; • rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ning tekste analüüsides ja hinnates.

	• Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. lik- ja ne-liiteliste omadussõnade käänamine ning õigekiri. • Omadussõnade võrdlusastmed. Võrdlusastmete kasutamine. Omadussõnade tuletusliited. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (ne- ja line-liitelised omadussõnad). • Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ja järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ja numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis. • Sõnaraamatute kasutamine käändsõna põhivormide kontrollimiseks. Lauseõpetus • Liitlause. Lihtlausete sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine. • Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ja järel. Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi. Üte ja selle kirjavahemärgid. Muud õigekirjateemad • Algustäheõigekiri: ajaloosündmused; ametinimetused ja üldnimetused; perioodikaväljaanded; teoste pealkirjad. • Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri. Lühendite lugemine.	
--	--	--

III kooliaste

7. klass

Teema	Õppesisu	Õpitulemused
Suuline ja kirjalik suhtlus	- Suhtlusolukord, selle komponendid (valdkond, suhtlejate rollid, suhtlusviis). Tüüpilised suhtlusolukorrad koolis: loa küsimine, teate edastamine, abi palumine, abi pakkumine, nõu küsimine. - Kooli kogukonnaga suhtlemine suhtlusolukorrast lähtuvalt. Suhtlusolukorra ja -partneri arvestamine. - Suulise ja kirjaliku kõne erijooned. Kirjakeel vs. argikeel.	Õpilane: - tunneb suhtlusolukorra komponente, tüüpilisi suhtlusolukordi, lahendab keelealaseid probleemülesandeid, osaledes eri suhtlussituatsioonides koolis; - kirjeldab suulise ja kirjaliku kõne keelelisi erijooni; - eristab kirjakeelt argikeelest, analüüsib näiteid; - selgitab ametliku ja mitteametliku suhtluse keelelist eripära, esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid; - põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja osaleb rühmaaruteludes, on arvestav vestluspartner.
Teksti vastuvõtt	- Žanri e tekstiliigi mõiste. Pragmatilise ja esteetilise eesmärgiga tekstid. Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe- ja meediažanrid), nende eesmärgid ning keelekasutus. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine. - Meediatekstide põhiliigid. Arvamust vahendavad tekstid (arvamuslugu, arvustus). Kriitiline lugemine. Autori seisukoha leidmine ja ümbersõnastamine ning enda hinnangu sõnastamine. Fakti ja arvamuse eristamine. - Lugemisstrateegiate valimine. Teksti kohta eri liiki küsimuste koostamine. - Multimodaalsus. Suhtlusmoodused: visuaalne, kirjalik, suuline, heliline, žestiline, kehaline. Multimodaalse teksti vaatamine ja lugemine. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine. - Tekstitüübid: kirjeldav, jutustav, arutlev. Tekstide analüüs tekstitüübi tunnuste alusel. Jutustava teksti keelelised tunnused: dünaamilised verbid, lihtminevik, lausete sidumine ajalis-põhjuslike sõnade abil. Kirjeldava teksti tunnused: seisundiverbid, olemasolulaused, täpsustavad täiendid. Arutleva teksti tunnused: hinnangulisus,	Õpilane: - iseloomeustab peamisi žanre e tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi; - kirjeldab, võrdleb ja analüüsib tekstide kasutusvaldkonda, eesmärki ja suhtlusolukorda ning kasutab seejuures omandatud keele- ja tekstimõisteid; - kirjeldab sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja kirjalikku moodust; - leiab tekstist ja lugemisülesandest lähtuva lugemisstrateegia, kohandab lugemisstrateegiat vajadusel lugemise ajal; - tunneb olulisi meediatekstide liike, nende kasutamise võimalusi ja ülesehitust; - selgitab arusaamatuks jäänut, esitab eri liiki küsimusi ja vastuväiteid, avaldab arvamust, vahendab teksti, võtab kokku, kommenteerib, tõlgendab ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega.

	vastandus, lausete sidumine põhjuslike, tingimuslike ja vastandavate sõnade abil. Argumendi ülesehituse osad.	
Tekstiloom	• Teksti ülesehituse ja tavade arvestamine kirjutamisel: oma teksti eesmärgi sõnastamine, adressaadi valimine. Kirjutamise kavandamine ja žanri arvestamine enne kirjutamist. Eeskujutekstide analüüs. • Tekstisidususvõtted lause, lõigu ja tervikteksti tasandil. Lõikude järjestamine vastavalt teksti sõnumile ja eesmärgile. • Kirjalike tööde vormistamise ja teksti arvutitöötluse põhimõtted. • Paber- ja e-kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik. Kirja ülesehitus: pöördumine, tausta kirjeldus, kirja eesmärgi sõnastamine, kirja lõpetus, viisakusvormelid. • Jutustava, kirjeldava, arutleva laadi kasutamine omakogemuslike tekstide loomisel. Mälestusloo kirjutamine. Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine. • Arvamuse kirjutamine: seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, põhjendamine. Probleemi sõnastamine, kirjeldamine, selgitamine. Argumendi ülesehitus. • Tehisintellektiga töötamine kirjutamise planeerimisel ja toimetamisel. Intellektuaalomand.	Õpilane: • ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, järjestab ja seostab info loogiliselt ning valdab peamisi tekstisidususvõtteid; • arvestab kirjutamisel teksti vastuvõtjat, järgib õigekirjanorme, kasutab mitmekesiseid grammatilisi tarindeid ja sõnavara; • vormistab tekstitöötlusprogrammiga tekste, valdab toimetamisrežiimi; • kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt, vormistab korrektselt tarbetekste (avaldus, tõend, seletuskiri); • kirjutab koolivaldkonda sobivaid tekste (kindla eesmärgiga ülevaade, nõu küsimine); • kasutab sihipäraselt ja korrektselt kirja eri vorme: e-kiri, paberkiri; • kasutab kirjutamisel ŌSi ja Sõnaveebi ja teeb saadud teabe põhjal teadlikke keelevalikuid, mis sobivad enda teksti; • kirjutab eri liiki kirjandit: jutustav, kirjeldav ja arutlev kirjand; • kirjutab eri liiki arvamustekste: kommentaar, repliik jne; • kasutab tehisintellekti kirjutamise planeerimisel ja teksti toimetamisel.
Keele-teadlikkus	• Eesti keele erikujud. Murded. Oskuskeeled. Valdkonna oskussõnastike kasutamine. • Häälikuõpetus ja õigekiri. Kordamine: häälikute liigitamine helilisteks ja helituteks. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. • Silbitamine, pikk ja lühike silp, kinnine ja lahtine silp. Tüvevaheldused kui eesti keele eripära: vältevaheldus ja laadivaheldus. Sõnavormist tüve eraldamine. Välte ja rõhu määramine ŌSi abil. Õigehääldus: võõrsõnade õigekirja kontrollimine ja hääldamine. Välte ja õigekirja seosed. • Vormiõpetus. Tegusõna kui lause põhiinfo kandja. Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv. Tegusõna aja, kõneviisi ja tegumoe	Õpilane: • nimetab eesti keele murdeid, toob näiteid murdekeele eripäradest; • nimetab oskuskeeli, kasutab oskussõnastikke ja teab erialamärgendi tähendust sõnastikes; • suhtub mõistvalt eesti keelt teise keelena kõnelejatesse, on toetav vestluspartner; • kordab häälikute liike ja kaashäälikuühendi reeglit; • silbitab ja määrab silpide liike; • kasutab õigekeelsusallikaid välte ja rõhu määramisel; • kirjeldab vältesüsteemi kui eesti keele eripära; • selgitab tegusõna vormistiku eripära ja kasutusvõimalusi, kasutab käändelisi ja pöördelisi vorme oma funktsionaalselt;

	kordamine ja tähendusvarjundid. Tegusõna käändelised vormid ja nominalisatsioon. Käändelise ja pöördelise vormi valik tekstis. • Tegusõna astmevaheldus: veahtlikud tegusõnad ja sõnavormid; õige pöördelise vormi leidmine õigekeelsussõnaraamatust, Sõnaveebi kasutamine. Vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. • Käändsõnad. Käänetevahelised seosed, abstraktsed käänded. Veahtlikud käändevormid. Käändsõna astmevaheldus. Vormimoodustus tüüpsõna eeskujul, õigekeelsussõnaraamatu ja Sõnaveebi kasutamine. Veahtlike käänd- ja pöördeliste sõnade kasutamine enda tekstis. • Õigekiri. Kokku- ja lahkukirjutamise meenutamine vajaduse järgi. Eesti keele põhireeglite ja ÕSi kasutamine. • Lauseõpetus. Teksti sidusvahendid: kordus, asendus, väljajätt ja nende eesmärgistatud kasutamine enda tekstis. Sidendite funktsioon. Liht- ja liitlause, kirjavahemärkide kasutamine.	• selgitab käänetevahelisi seoseid; • kasutab õigekeelsusallikaid vormimoodustusel eesmärgipäraselt; • meenutab tekste kirjutades kokku- ja lahkukirjutamise reegleid; • kasutab tekstisidususvõtteid ja kirjeldab sidendite funktsiooni vastuvõetavates ja enda tekstis; • kirjavahemärgistab liht- ja liitlauseid.
8. klass		
Teema	Õppesisu	Õpitulemused
Suuline ja kirjalik suhtlus	• Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine. Märkmete tegemine kuulamise ajal, asjakohaste küsimuste esitamine. Suulise arutelu tulemuste kirjalik talletamine. Konspekt. Üksteise tekstide tagasisidestamine viisakalt, nii suuliselt kui ka kirjalikult. Kaaslase julgustamine, kiitmine, parandusettepanekute pakkumine. • Väitlus, väitluse reeglid. Vestluspartneri väite ümbersõnastamine, selle kohta küsimuste esitamine. Oma hinnangu andmine. Argumendi ja vastuargumendi esitamine. Järeldamine ja üldistamine. Väitlemine rühmas. • Osalemine diskussioonis. Partneri mõtte ümbersõnastamine, oma arvamuse avaldamine ja põhjendamine. Hinnangu väljendamine neutraalselt ja viisakalt. • Virtuaalkeskonna suhtlussituatsioonide analüüsimine.	Õpilane: • teeb kuuldu ja loetu kohta suulise ja kirjaliku kokkuvõtte (käsitsi või arvutil); • märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevelikuid; • esitab kuuldu ja loetu kohta täpsustavaid ja kriitilisi küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi; • annab kaaslase tekstile tagasisidet, põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta nii suuliselt kui ka kirjalikult; • põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust diskussioonides ja rühmaaruteludes, on arvestav vestluspartner; • väitleb eakohastel teemadel ja teeb väitluse tulemusel järeldusi ja üldistusi; • analüüsib virtuaalsuhtluse olukordi.

Teksti vastuvõtt	- Teabetekstide (õpikutekst, populaarteaduslik tekst, entsüklopeedia jne) eesmärk, tunnused ja ülesehitus. Populaarteadusliku keelealase artikli lugemine, teabe vahendamine kaaslastele. Loovtöö aluskirjanduse leidmine, lugemise eesmärgistamine. Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine. - Meediaetika kesksed põhimõtted. Sõnavabaduse põhimõte ning selle piirangud. Meedia võimalused ja eesmärgid tänapäeval. Meediakanalid: televisioon, raadio, veeb. Kvaliteetajakirjandus, kultuuriajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Eri väljaannete võrdlemine.	Õpilane: - loeb ja kuulab sihipäraselt, valib sobiva lugemisstrateegia, analüüsib kriitiliselt mitmesuguseid teabe- ja meediatekste; - osundab teabetekstide keelelisele eripärale lugemise ajal; - kirjeldab meedia eesmärke ja olemust, võrdleb eri meediaväljaandeid ja kanaleid ning nende kasutusvõimalusi ja eesmärke; - tunneb olulisi teabe- ja meediatekstide liike, nende kasutamise võimalusi ja ülesehitust - kontrollib loetud tekstides fakte, esitab kriitilisi küsimusi, eristab libauudist uudisest; - märgab kujundlikku keelekasutust mõjutusvahendina.
Tekstiloom	- Alustekstide (meedia- ja teabetekstide) põhjal kirjutamine. Alusteksti põhjal kirjutamise eeltöö: mõtete leidmine loetud tekstidest, enda mõtetega sidumine. Teema ja peamõtte sõnastamine. Kava koostamine, mustandi kirjutamine. Tagasiside mustandile. Teksti ülesehitus ja sidusus, teksti liigendamine. - Alusteksti kasutamise võtted: tsitaat ja referaat. Parafraseerimine. Alustekstist saadud mõtete väljendamiseks vajalike keelereeglite ja väljendusvahendite kasutamine. - Teabeallikate ja alustekstidele viitamise võimalused. Intellektuaalomand. - Valitud žanris meediateksti kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad. Teksti ülesehitus ja sobivate keelevahendite valik. Eeskujutekstide analüüs. - Arvamusloo kirjutamine. Põhiseisukohtade esitamine, teksti ülesehitus ja sidusus, sobivate keelevahendite valik. Kaaslase teksti tagasisidestamine, enda teksti toimetamine kommentaaride põhjal. Teksti avaldamine.	Õpilane: - leiab tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist; valib kriitiliselt alustekstid ning osundab neid sobivas vormis; - kirjutab enda tekste protsessikeskselt: kavandab teksti, võtab arvesse tagasisidet, toimetab, viimistleb, avaldab teksti sobival viisil; - valdab erinevaid alusteksti kasutamise võtteid; - oskab eesmärgipäraselt kirjutada loovtööd, kirjandit, valitud meediateksti ja arvamust.
Keele-teadlikkus	- Sõnaliikide meenutamine: pöörd sõnad, käändsõnad (nimi-, omadus-, arv- ja asesõnad) ning muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Määr- ja kaassõnade eristamine. Liit-, ühend- ja väljendtepusõnad. Tegusõnade pöördelised ja käändelised vormid. - Kokku- ja lahkukirjutamise meenutamine vajaduse järgi. Eesti keele põhireeglite ja ÕSi kasutamine.	Õpilane: - nimetab sõnaliike, leiab need lausest ja toob sõnaliikide näiteid; - teab eesti keele lauseehituse peajooni; tunneb keelendite stiiliväärtust; - leiab õigekirjajuhiseid keeleallikatest; - rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates;

	• Lause. Lause suhtluseesmärgid. Lause vahetud moodustajad e fraasid. Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide. Täiend. Lauseliikmete määramine. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ning kasutamine lauses. • Koondlause. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ning täiendite kirjavahemärgistamine. • Liht- ja liitlause. Rindlause. Rindlause osalause ühendamise võimalused, rinnastavad sidendid. Rindlause kirjavahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. • Põimlause kirjavahemärgistamine. Segaliitlause ja selle ehitus. Lauseskeemid. Lauselühend. Lauselühendi kirjavahemärgistamine. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Sõnajärg lauses ja fraasis. • Otsekõne, kaudkõne. Tsitaat. Nende kasutamine ja õigekiri. Otsekõne muutmine kaudkõneks ja vastupidi.	• kirjeldab lause suhtluseesmärki, määrab lauseliikmed; • selgitab rind- ja põimlause erinevust, leiab rind- ja põimlause osad, sidendid ning kasutab neid korrektselt ja eesmärgipäraselt; • kirjavahemärgistab liht- ja liitlauseid, segaliitlauseid, otsekõnega lauseid, põhjendab sidendi ja märgi valikut; • valib konteksti otsekõne, tsitaadi või kaudkõne, märgib need kirjas korrektselt.
--	---	---

9. klass

Teema	Õppesisu	Õpitulemused
Suuline ja kirjalik suhtlus	• Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. • Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid. • Veebis kommenteerimine. • Keeleviisakus ja –väärikus. • Anonüümsuse mõju keelekasutusele. • Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusringis. • Loetu kirjalik ja suuline vahendamine. • Väitlus, väitluse reeglid.	Õpilane: • nimetab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest; • esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid; • teeb kuuldu ja loetu kohta nii suulise kui ka kirjaliku kokkuvõtte; • arutleb eakohastel teemadel, lahendab keelealaseid probleemülesandeid ja osaleb diskussioonides; • põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult; • märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keevealikuid; • kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi.

Teksti vastuvõtt	• Veebist teabe otsimine ning teabeallikate ja info kriitiline hindamine. Teabe talletamine ning süstematiseerimine. • Tarbetekstide (juhend, elulookirjeldus, avaldus, seletuskiri) eesmärk, tunnused ja ülesehitus. Tarbetekstidest olulise info leidmine ning selle põhjal järelduste tegemine. • Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ning tõlgendamine. • Peamised keelelised mõjutamisvõtted. Kriitiline lugemine.	Õpilane: • iseloomustab peamisi tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi; • loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste; • teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast, liigist, eesmärgist, autorist ja suhtlusolukorrast; • teeb järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust mõjutusvahendina; • hindab kriitiliselt sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja tekstilist osa; • võtab kokku ja konspekteerib tekste, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel, osutab arusaamatule; • sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, avaldab arvamust, kommenteerib, tõlgendab ning seostab oma kogemuste ja mõtetega; • kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti vastuvõtmisel, analüüsimisel ja tõlgendamisel ning seoste loomisel.
Tekstiloomine	• Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. • Teksti pealkirjastamine. • Tekstilõik ja selle ülesehitus: väide, põhjendus, järeldus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti sidusus. • Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa tervikuks sidumine. • Suhtluseesmärkide kaudu sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel. Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära. • Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus. • Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine. Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega. Keelekujundite kasutamine tekstiloomes: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid.	Õpilane: • leiab tekstiloomeks vajalikku teavet eri allikatest ja keskkondadest, valib kriitiliselt teabeallikaid ning osundab neid sobivas vormis; • kirjutab ja valmistub esinemiseks etappide kaupa; • ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, järjestab ja seostab info loogiliselt ning valdab peamisi tekstisidususvõtteid; • esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne); • kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt, vormistab korrektselt eri liike tekste (teabetekstid, sh kindla eesmärgiga ülevaated, kokkuvõtted ja lühiuurimused; arvamustekstid, sh kirjand, kommentaar, aramuslugu; avaliku suhtluse tekstid, sh avaldus, seletuskiri); • seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga, vahendab kuulnud

		ja loetud tekste sobiva pikkuse ja täpsusega, viidates allikale; - kirjutab suhtlussituatsiooni sobivaid tekste, arvestab teksti vastuvõtjat, järgib õigekirjanorme, kasutab mitmekesiseid grammatilisi tarindeid ja sõnavara; - kasutab kirjutamisel mitmeid keeleallikaid ja teeb saadud teabe põhjal teadlikke keelevalikuid.
Keele-teadlikkus	- Keeleuuendus. Keeleuuendus ja keele areng: võimalused ja ohud. - Keelesugulus, soome-ugri ja indoeuroopa keeled. Eesti keele eripära ning võrdlus teiste keeltega. - Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased internetiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade õigekirja, õigehäälduse, õige muutmisviisi, tähenduse ning stiilivärvingu leidmiseks. - Häälikuõpetus ja õigekiri, sh võõrsõnade ja nimede poolitamine; arvuti keelekorrektori kasutamine. - Sõnavaraõpetus: keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid; fraseologismid, nende stiilivärving. - Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine, liitmine ja tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited. - Vormiõpetus. Veaohtlike käänd- ja pöörsõnade kasutamine tekstis. - Kokku- ja lahkukirjutamise põhireeglid. - Algustäheõigekiri (nimi, nimetus ja pealkiri, isikud ja olendid, kohad ja ehitised, asutuse, ettevõtted ja organisatsioonid, riigid ja osariigid, perioodikaväljaanded, teosed, dokumendid ja sarjad, ajaloosündmused, üritused, kaubad). Ametliku ja mitteametliku konteksti arvestamine algustähe valikul. - Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. Lühendamise põhimõtted ja õigekiri. Arvuti keelekorrektori kasutamine.	Õpilane: - väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest, kirjeldab ja mõistab eesti keele eripära, kujunemist ja rolli teiste keelte taustal, suhestab keeli teadlikult; - suhtub mõistvalt eesti keelt teise keelena kõnelejatesse, on toetav vestluspartner; - järgib eesti õigekirja aluseid ja põhimõtteid, kasutab õigekirjakorrektorit; - kasutab eesti kirjakeelt avalikult esinedes ning õppides; - kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliike ja –vorme, lauseehituse peajooni; - tunneb peamisi lausetarindeid ja varieerib neid kirjutades korrektsel ja sobival viisil, sh kasutab liit- ja lihtlauseid, lauselühendiga lauseid, otsekõnet; - kasutab ja mõistab tekstis erineva stiiliväärtusega sõnu ja väljendeid, tunneb eesti keele sõnamoodustuse põhimõtteid; - kirjeldab õpitud metakeele piires tekstide ülesehituslikku ja grammatilist ning sõnavaralist eripära; - kasutab teadlikult mitmesuguseid keeleallikaid, tunneb sõnaartikli ülesehitust, märke ja märgendeid, leiab teavet õigekirja, vormimoodustuse ja tähenduse kohta.